

Karel Čapek (1890 – 1938): Krakatit (1922)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

- (1) “Tak poslouchej, Prokope,” řekl člověk. “Teď máš horečku nebo co. Musíš do špitálu, víš? Je ti zle, to je vidět. Ale aspoň se hleď upamatovat, že se známe. Já jsem Tomeš. Chodili jsme spolu do chemie. Člověče, rozpomeň se!” “Já vím, Tomeš,” ozval se Prokop chabě. “Ten holomek. Co s ním je?” “Nic,” řekl Tomeš. “Mluví s tebou. Musíš do postele, rozumíš? Kde bydlíš?” “Tam,” namáhal se mluvit Prokop a ukazoval někam hlavou. “U... u Hybšmonky.” Náhle se pokoušel vstát. “Já tam nechci! Nechoďte tam! Tam je – tam je –” “Co?” “Kratatit,” zašeptal Prokop. “Co je to?” “Nic. Neřeknu. Tam nikdo nesmí. Nebo – nebo –” “Co?” “Ffft, bum!” udělal Prokop a hodil rukou do výše. “Co je to?” 5 “Kratatoc. Kra-ka-tau. Sopka. Vulvulkán, víte? Mně to... natrhlo palec. Já nevím, co...” Prokop se zarazil a pomalu dodal: “To ti je strašná věc, člověče.” Tomeš se pozorně díval, jako by něco očekával. “Tak tedy,” začal po chvíli, “ty ještě pořád děláš do třaskavin?” “Pořád.” “S úspěchem?” Prokop vydal ze sebe cosi na způsob smíchu. “Chtěl bys vědět, že? Holenku, to není jen tak. Není – není jen tak,” opakoval klátě opile hlavou. “Člověče, ono to samo od sebe samo od sebe –” “Co?” “Kra-ka-tit. Krakatit. Krrratatit. A ono to samo od sebe – Já nechal jen prášek na stole, víš? Ostatní jsem smetl dododo-do takové piksly. Zu-zůstal jen poprašek na stole, – a najednou –” “– to vybuchlo.”
- (2) Půl roku neměl Prokop v rukou milované nádobíčko chemika. Prohlížel nástroj po nástroji; bylo tu vše, o čem kdy mohl snít, lesklé, zbrusu nové a zrovna výstavní ve své pedantické uspořádanosti. Byla tu příruční a odborná knihovna, ohromný regál s chemikáliemi, skříň s citlivými nástroji, tlumicí kabina na pokusné exploze, komora s transformátory, zkušební aparáty, které 110 ani neznal; prohlédl sotva polovinu těch divů divoucích, když poslušen okamžitého nápadu se hnál k regálu pro nějakou sůl barya, kyselinu dusičnou a ještě cosi a zahájil pokus, při němž se mu povedlo ožehnout si prst, přivést zkumavku k prasknutí a propálit si díru do kabátu; tu uspokojen usedl k psacímu stolu a načmáral dvě tři poznámky. Potom jal se znovu okukovat laboratoř. Trochu mu to připomínalo nově zařízenou parfumerii; bylo to příliš uspořádané, ale stačilo sáhnout na to a ono, aby to rozházel po své chuti; tak, teď to tu vypadá intimněji. Uprostřed nejhorlivější práce se zarazil: Aha, řekl si, tímhle tedy mne chtějí dostat na lep! Za chvíli přijde Carson a začne hučet: budete big man a kdesi cosi.
- (3) Tu vyrazila nad Grottupem obrovská černá masa, vše zhaslo; jako by se tma roztrhla, vyšlehl vteřinu nato ohnivý sloup, strašlivě zaplála a rozhodil kyklopskou hradbu dýmu; a tu již zadul hučící náraz vzduchu, něco zapraskalo, stromy skřípavě zašuměly, a prásk! děsné švihnutí

bičem, rachot, burácející úder a dunění; země se chvěje a ve vzduchu šíleně víří urvané listí.
Lapaje po dechu, drže se oběma rukama podstavce kříže, aby ho to nesmetlo, pouli Prokop oči
do sršící výhně. I rozštípne se země mocí ohňovou, a v rachotu hromu promluví Pán.